

37. Dr. János István, főiskolai tanár életműve

Kategória: kulturális örökség

Az érték helyszínének leírása, rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Dr. János István (1952. Nagymaros – 2011. Tokaj)

Pest megyében, Nagymaroson 1952. október 1-jén született. Elemi iskoláit szülőhelyén végezte, a váci Sztáron Sándor (ma Madách) Gimnáziumban érettségizett angol-országi nyelvi tagozaton. Átlag feletti érdeklődéssel fordult a latin nyelv felé, így latinból is érettségizett. Korai versei a diáklapban jelentek meg. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen magyar-latin szakos tanári diplomát szerzett. Az egyetemen három évig tanársegédként dolgozott, itt doktorált és védte meg PhD értekezését. Tanári pályáját a Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnáziumban kezdte. A Bessenyei György Tanárképző Főiskolán (Nyíregyházi Főiskola) 1994-től az irodalmi tanszék tanára, 1998-ban főiskolai tanári kinevezést kapott. 2004-től a tanszék vezetője, 2007-től helyettes intézményvezető. Óraadó tanárként tanított a Sapientia Egyetemen (Nagyvárad). Kitűnő és kiváló latin műveltséggel rendelkezett, írt és fordított latinul. Az ország legjobb latinjai közé tartozott.

1979-ben kötött házasságot Petruska Magdolnával, aki 1977-től a Tokaji Ferenc Gimnázium tanára, és még abban az évben Tokajba költözött. Itt születtek a gyerekek, István (1982) és Judit (1985).

Sokoldalú, szinte minden iránt érdeklődő természete kora ifjúságának kezdetén jelentkezett. Gyermekkorában festett, későbbiekben fényképezett, kenüzött. Megnyerte tetszését a természetjárás, a barlangászat. Felőtt korában érdeklődési köre újjakkal bővült. Szeretett kísérletezni. Amellett, hogy a konyhában is kiválóan megállta a helyét, fűrt, faragott, képkeretezett, hegesztett. Gépkocsiját maga javította, de oly módon, hogy még fődarabot is képes volt cserélni. Papírmerítéssel is foglalkozott, hulladék papírból zúzott, mives, rusztikus íveket készített. „Bibliafordításaink merített papíron” c. kiállítását nyolc helyen mutatták be. Tokaji otthonának dolgozószobája egyben könyvtára és zeneműtára is volt. Céltudatosan válogatott és gyűjtött könyvei és hanglemezei között érezte igazán jól magát. Kutatási területe a régi magyar és a neolatin irodalom, Tokaj-Hegyalja és benne névadó településének, Tokajnak irodalmi, művelődéstörténeti értékeinek feltására és bemutatása.

Cikkei, recenziói és tanulmányai nem csupán széles érdeklődési körű kutatásairól, hanem tudásáról tanúskodnak. Középkori himnusz- költészetéről írott könyvét egyetemi jegyzetként használták. Érdeklődéssel fordult lakóhelye felé, és kutatta Tokaj művelődéstörténeti múltját. Tokaji vonatkozású írásaiból, tanulmányaiból a teljesség igénye nélkül néhányat említünk meg. A négykötetes „Tokaj, várostörténeti tanulmányok 1995-2003” c. sorozatban, mint szerző és szerkesztő vett részt. A III. kötetben (2002) publikálta „Szerzetesrendek Tokajban” c. tanulmányát, amely kiváló és pótolhatatlan összefoglalását nyújtja a pálos, kapucinus és piarista rendek tokaji működésének. Sajtó alá rendezte „Hodinka Antal: A tokaji vár története 1603-ig” c. munkáját. Rendszeresen érdekes tanulmányokat közölt a „Tokaj és Hegyalja I-XXIII.” c. honismereti kiadványokban. A Tokaji Múzeum gyűjteményében különösen a Béres Béla által adományozott régi könyvek és kéziratok keltették fel érdeklődését. Elkészítette és elsőként publikálta a „Kéziratos collectiók Béres Béla gyűjteményében” c. kísérő tanulmányát, benne a katalógusa 33 tétel kéziratot rögzít, a kéziratok versgyűjtemény pedig 114 tételt. (Tokaj és Hegyalja IV.) Még néhány általa írt és közreadott dokumentum Tokajról: Hegyaljai bormitológia: Timon Sámuel epigrammái a tokaji borról, Az arany szőlővessző legendája. Továbbiakban: A kígyó ikonográfiája, Piaristák Tokajban, A tokaji kapucinusok könyvei stb.

Több civil szervezetben tevékenykedett, aktív tagja volt: Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület (alapító elnök), Kölcsey Társaság (elnökségi tag). Részt vett a Kazinczy, a Bessenyei és a Krúdy Társaság, a Vasvári Pál Társaság, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a Hungarológiai Társaság munkájában. Megalakította az Ampha Irodalmi Kört. Az internettel nagyon korán megismerkedett, és felfedezte a benne rejlő lehetőségeket, melyeket pedagógiai gyakorlatában is alkalmazott. Magyar Néző címmel online lapot indított akkor, amikor még alig volt hozzá hasonló. Rendszeresen publikált a Vörös Postakocsi (Nyíregyháza) folyóiratban. Itt közölt kiváló portrévázlatot Tenkács Tiborról, Tokaj festőművészeről. „A Kölcsey Társaság füzetei” c. kiadványokat nem csupán szerkesztette, hanem rendszeresen jelentette meg írásait.

Mint természetfotós, több egyéni kiállításon mutatkozott be, pl. 2008 tavaszán Tokajban: „A Bacchusok a Hegyalján”. A filmkészítés is érdekelte. Kántor István producerrel és rendezővel két filmet készített, melyekben forgatókönyv íróként, illetve szakértőként vett részt: „Tokaj szőlővesszein”: rövidfilm a tokaji bor kultúrtörténetéről. (2009), „A tokaji színek költője: portré Tenkács Tiborról.” (2012)

Személyi bibliográfiája, amely 223 (!) dokumentumot (könyvek, tanulmányok, fordítások, recenziók stb.) tartalmaz, megtalálható és tanulmányozható az „Egyén és világegész: János István válogatott tanulmányai” c. kötet 209-234 oldalain. Kiadója: A nyíregyházi Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület, 2012.

Sokoldalú kultúraszervező tevékenységét, igényes munkásságát, kulturális szolgálatát Westsik Vilmos-díjjal és a Nyíregyházi Főiskoláért Emlékplakettel ismerték el. Hirtelen és váratlanul jelentkező súlyos betegsége időszakában, a kórházi kezelése alatt is, számítógépén szinte élete utolsó napjáig, órájáig dolgozott. Betegségéből nem tudott kilábalni, fiatalon, 58 éves korában, egy rendkívül gazdag életutat követően, 2011. február 5-én tokaji otthonában érte utol a halál. Kilencedikén helyezték örök nyugalomra a tokaji rk. temetőben.

János István harminckettő esztendő, egy emberöltőt töltött Tokajban. A kultúrát szolgálta. Írásaira a könnyedén érthető stílus volt a jellemző. Tudása, szorgalma, kitartása és elkötelezettsége szerénységével párosult, soha nem kívánta magát előtérbe helyezni. Tokajban személyesen kevesen ismerték, munkásságát talán többen. Egyéniségéből fakadóan a tanárt, a tudós embert és a barátot együtt láthatták benne. Szerette és tisztelte embertársait. Nem volt tősgyökeres tokaji, de még Tokaj-hegyaljai sem, de az itt eltöltött évtizedek alatt rajongásig megkedvelte a várost és tágabb környezetét. A Tokajban töltött több mint három évtized alatt megismertette velünk a bor és szőlő mitológiáját, népszerűsítette fogadott városának irodalmi és történelmi hagyományait.

A települési értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája:

<https://avorospostakocsi.hu/2011/02/07/elhunyt-janos-istvan/>
Várhelyi Gyula értékjavaslata